

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

PL ISSN 0023-5903

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik XCVII

Nr 3-4

WARSZAWA 1990

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

**KWARTALNIK
HISTORYCZNY**

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK XCVII
1990**

3-4

**PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1990**

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszkiwicz (zastępa redaktora), Marian Biskup, Andrzej Brożek, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Aleksander Gieysztor, Mieczysław Jaworski, Jerzy Jedlicki, Tadeusz Jędruszcak, Marcin Kam er (sekretarz), Irena Koberdowa, Czesław Madajczyk, Jerzy Maternicki, Jerzy Michalski (redaktor), Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz, Monika Senkowska-Gluck, Andrzej Skrzypek (zastępa redaktora), Witold Stankiewicz, Jacek Staszewski, Józef R. Szaflik, Jerzy Topolski, Stanisław Trawkowski, Lech Trzeciakowski, Roman Wapiński, Marian Wojciechowski, Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski, Zygmunt Zieliński

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE — WARSZAWA, MIODOWA 10

Ark. wyd. 26,5; ark. druk. 17,5. Papier druk. sat. kl. III 70 g. 70 × 100. Oddano do składania w październiku 1990 r. Podpisano do druku w grudniu 1990 r. Druk ukończono w styczniu 1991 r. Zam. 381/90. Cena zł 5000,--

---

WARSZAWSKA DRUKARNIA NAUKOWA — WARSZAWA, ŚNIADECKICH 8

SPIS TREŚCI

Jacek Banaśkiewicz — Bolesław i Peredśława. Uwagi o uroczystości stanowienia władcy w związku z wejściem Chrobrego do Kijowa	3
Marek Derwich — Działalność benedyktynów łysogórskich w XV wieku	37
Marcin Kamler — Rozbój na ziemiach koronnych w drugiej połowie XVI i pierwszej połowie XVII wieku	59
Irena Rychlikowa — Tatarzy litewscy 1764-1813 częścią szlacheckiego stanu?	77
Stanisław Sierpowski — Benedykt XV i sprawa polska w latach „wielkiej wojny”	123
Krzysztof Jasiewicz — Dawne fundacje dobroczynne w Drugiej Rzeczypospolitej. Społeczne, prawno-organizacyjne i ekonomiczne uwarunkowania działalności statutowej	137
Anna Landau-Czajka — Wychowanie dla wojny. Ideologia wychowawcza polskiej prawicy nacjonalistycznej	157

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Marian M. Drozdowski — Refleksje o stosunkach polsko-żydowskich w czasie drugiej wojny światowej	177
--	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Wiktorija Śliwowska — Rosyjscy niepokorni. Uwagi na marginesie książki Borysa F. Jęgorowa	185
---	-----

•

Anerkennung und Integration. Zu den wirtschaftlichen Grundlagen der Völkerwanderungszeit 400-600. Berichte des Symposions der Kommission für Frühmittelalterforschung 7. bis 9. Mai 1986 Stift Zwettl, Niederösterreich, wyd. H. Wolfram, A. Schwarcz — Jerzy Strzelczyk	189
B. Schneidmüller, Nomen patriae. Die Entstehung Frankreichs in der politisch-geographischen Terminologie (10.-13. Jahrhundert) — Roman Michałowski	193
Ch. Tyerman, England and the crusades 1095-1588 — Maria Starnawska	195
Drewniejszije gosudarstwa na territorii SSSR. Materiały i issledowania 1987 god, red. A. P. Nowosielcew — Juliusz Bardach	197
Genetische Siedlungsforschung in Mitteleuropa und seinen Nachbarräumen, wyd. K. Fehn, K. Brandt, D. Denecke, F. Irsigler, red. P. Burggraaff — Jan M. Piskorski	201
Ch. Given-Wilson, The royal household and the king's affinity. Service, politics and finance in England 1360-1413 — Paweł T. Dobrowolski	202
M. Ludwig, Besteuerung und Verpfändung königlicher Städte im spätmittelalterlichen Polen — Andrzej Wyczański	204
Dějiny Tábora, red. F. Šmahel, t. 1, cz. 1: Do roku 1421 — Wojciech Iwańczak	206
J. Delumeau, Rassurer et protégé. Le sentiment de sécurité dans l'Occident d'autrefois — Janusz Tazbir	210
B. Geremek, Świat „opery żebraczej”. Obraz włóczęgów i nędzarzy w literaturach europejskich XV-XVII wieku — Marcin Kamler	211
J. Rzońca, Sejmy z lat 1597 i 1598, część 1: Bezowocny sejm z 1597 roku — Edward Opaliński	215

R. Lockyer, The early Stuarts. A political history of England 1603-1642 — Jolanta Choińska-Mika	218
A. Rachuba, Konfederacja kmicicowska i Związek Braterski wojska litewskiego w latach 1660-1663 — Zbigniew Wójcik	222
E. Erne, Die schweizerischen Sozietäten. Lexikalische Darstellung der Reformgesellschaften des 18. Jahrhunderts in der Schweiz — Jerzy Wojtowicz	226
J. Łojek, Dzieje zdrajcy — Jerzy Dygdała	227
R. Czepulis-Rastenis, Ludzie nauki i talentu. Studia o świadomości społecznej inteligencji polskiej w zaborze rosyjskim — Krystyna Zienkowska	230
Moderne Stadtgeschichtsforschung in Europa, USA und Japan, wyd. Ch. Engeli, H. Matzerath — Edward Włodarczyk	233
J. Gruchała, Rząd austriacki i polskie stronictwa polityczne w Galicji wobec kwestii ukraińskiej (1890-1914) — Waldemar Łazuga	236
W. W. Sonin, Wielikij Oktiabr' i stanowienie Sowieckoj gosudarstwiennosti na Dalnim Wostokie (1917-1922 gg.) — Wojciech Materski	238
V. N. Brovkin, The mensheviks after october socialist opposition and the rise of the bolshevik dictatorship — Romuald Wojna	241
B. Schot, Nation oder Staat? Deutschland und der Minderheitenschutz zur Völkerbundspolitik der Stresemann-Ära — Danuta Sieradzka	244
W. Musialik, Michał Grażyński (1890-1965). Biografia polityczna — Maria Wanatowicz	247
A. Prażmowska, Britain, Poland and the eastern front, 1939 — Lubomir Zyblikiewicz	251
J. Węgierski, W lwowskiej Armii Krajowej — Marek Ney-Krwawicz	252
M. Turlejska, Te pokolenia żałobne czarne... Skazani na śmierć i ich sędziowie 1944-1954 — Adam Lityński	255
J. Tomaszewski, Bułgaria 1944-1971. Trudna droga do socjalizmu — Elżbieta Znamierowska-Rakk	257
W. Władyka, Na czołówece. Prasa w Październiku 1956 roku — Stanisław T. Bębenek	261

KRONIKA

36 Sesja Komisji Historyków Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Rostok 29 V — 3 VI 1989 r. — Marek Getter	265
„L'Image de la Révolution française”. Światowy Kongres w dwusetną rocznicę Rewolucji, Paryż 6-12 VII 1989 r. — Zofia Libiszowska	266
Tagung „Schweizerisch-slavische Reisebegegnungen”: slavische Reisende in der Schweiz — schweizer Reisende in slavischen Ländern — Marek Andrzejewski	269
V konferencja „Ordines Militares. Colloquia Torunensia Historica” — Andrzej Radziwiński	269
XXIV konferencja naukowa Sekcji Nauk Historycznych PAN i AN ZSRR: „Imperium Rzymskie i Słowianie” (Kijów 3-5 X 1989 r.) — Otilda Wyszomirska-Kuźmińska	271
Modele rodzinne w Europie XVI-XVIII wieku — Cezary Kukło	271
Bałtyk XIII-XVIII wieku — Michał Kopczyński	273
Konferencja na temat węzłowych problemów dziejów Brandenburgii w średniowieczu — Dariusz Łukasiewicz	274
Profesor Aleksander Gieysztor doktorem honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu — Andrzej M. Wyrwa	275

LISTY DO REDAKCJI

Additamentum do dawnych krakowskich podpisów żydowskich — Eduard Fram, Waclaw Urban	277
---	-----

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	— Archiwum Akt Nowych
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych
Bibl. Czart.	— Biblioteka i Archiwum Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kórn.	— Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Nar.	— Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. Ossol.	— Biblioteka Zakładu Narodowego im. Osolińskich we Wrocławiu
Bibl. Racz.	— Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	— Centralne Archiwum Wojskowe
cz.	— część
„Czasop. Prawno-Hist.”	— „Czasopismo Prawno-Historyczne”
ibid.	— ibidem
„Kwart. Hist.”	— „Kwartalnik Historyczny”
„Kwart. HKM”	— „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH SS	— <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores</i>
MGH Script. rer. Ger.	— <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores rerum Germanicarum</i>
MPH	— <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
n.	— i następną (s. 53 n.)
nn.	— i następne (s. 53 nn.)
nr	— numer
op. cit.	— opus citatum
por.	— porównaj
przyp.	— przypis
„Przegl. Hist.”	— „Przegląd Historyczny”
PSB	— <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU	— Rozprawy Akademii Umiejętności
RDSG	— „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	— redaktor, redakcja
rkp.	— rękopis
RPAU	— Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności
SPPP	— <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomnik</i>
SSS	— <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
„St. Źródł.”	— „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	— sygnatura
t.	— tom
VL	— Volumina Legum
WAP	— Wojewódzkie Archiwum Państwowe
wyd.	— wydanie, wydawca
z.	— zeszyt
zob.	— zobacz

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4—5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń. Do artykułów należy dołączać możliwie krótkie streszczenia.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1—2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje — na końcu tekstu z prawej strony

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m. in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym poniżej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są tylko na okresy kwartalne. Informacji o cenach udzielają urzędy pocztowe oraz oddziały kolportażowe w miastach.

Prenumeratę przyjmują:

— oddziały kolportażowe właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora — odbioru zamówionych egzemplarzy dokonuje prenumerator w wyznaczonych punktach sprzedaży lub w inny, uzgodniony sposób,

— urzędy pocztowe i listonosze — od prenumeratorów z terenów wiejskich lub innych miejscowości, w których nie ma oddziałów kolportażowych, a w miastach tylko od osób niepełnosprawnych — poczta zapewnia dostawę zamówionych egzemplarzy pod wskazany adres pod warunkiem uiszczenia dodatkowej opłaty za każdy doręczony egzemplarz. Wysokość opłat za każdy kwartał ustala poczta.

— Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, 00-958 Warszawa, konto PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11 — tylko od prenumeratorów zlecających dostawę za granicę. Prenumeratę ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa; w przypadku zlecenia dostawy drogą lotniczą — koszt dostawy lotniczej w pełni pokrywa prenumerator.

Terminy przyjmowania prenumeraty:

— na kraj i za granicę — do 20. XI	na I kw. roku następnego
do 20. II	na II kw.
do 20. V	na III kw.
do 20. VIII	na IV kw.

Bieżące i wcześniejsze numery można nabywać w Księgarni Państwowego Wydawnictwa Naukowego, ul. Miodowa 10, Warszawa. Również można je nabyć, a także zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa.

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the

Foreign Trade Enterprise

ARS POLONA

00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

Our bankers:

BANK HANDLOWY S. A. 20 1061-710-15107-787

Indeks 36310